

Συμβούλιο
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βρυξέλλες, 22 Νοεμβρίου 2023
(OR. en)

15630/23

ECOFIN 1207
UEM 368
SOC 800
EMPL 574
COMPET 1135
ENV 1328
EDUC 450
RECH 514
ENER 628
JAI 1510
GENDER 205
ANTIDISCRIM 191
JEUN 266
SAN 678

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	21 Νοεμβρίου 2023
Αποδέκτης:	κα Thérèse BLANCHET, Γενική Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2023) 903 final
Θέμα:	Σύσταση για ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - COM(2023) 903 final.

σνημμ.: COM(2023) 903 final

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Στρασβούργο, 21.11.2023
COM(2023) 903 final

Σύσταση για

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ

{SWD(2023) 903 final}

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 136, σε συνδυασμό με το άρθρο 121 παράγραφος 2,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών¹, και ιδίως το άρθρο 5 παράγραφος 2,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών², και ιδίως το άρθρο 6 παράγραφος 1,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Η οικονομία της ζώνης του ευρώ επέδειξε ανθεκτικότητα απέναντι στους μείζονες οικονομικούς κλυδωνισμούς των τελευταίων ετών, αλλά πρόσφατα έχασε τη δυναμική της. Μετά τη σημαντική ανάκαμψη το 2021 και το 2022, η ανάπτυξη στη ζώνη του ευρώ αναμένεται να επιβραδυνθεί σε 0,6 % το 2023. Παρά τη μείωση των τιμών της ενέργειας, οι υψηλές και ακόμη ταχέως αυξανόμενες τιμές καταναλωτή για τα περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες προκαλούν σημαντική επιβάρυνση, και η εξωτερική ζήτηση δεν παρέχει ισχυρή στήριξη. Στο μεταξύ, η αντίδραση της νομισματικής πολιτικής στον υψηλό πληθωρισμό επιφέρει αποτελέσματα που διαχέονται στην οικονομία. Το θετικό στοιχείο είναι ότι η αγορά εργασίας παραμένει ισχυρή, καθώς το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται σε πρωτοφανή χαμηλά επίπεδα, με διαφοροποιήσεις μεταξύ κρατών μελών και περιφερειών, ενώ το ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας και το ποσοστό απασχόλησης βρίσκονται σε πρωτοφανή υψηλά επίπεδα, αν και εμφανίζονται σημάδια επιβράδυνσης. Το 2024 η ανάπτυξη αναμένεται να ανακάμψει σταδιακά, κατά 1,2 %, λόγω της συνεχιζόμενης επέκτασης της απασχόλησης και της αύξησης των πραγματικών μισθών, ενώ συνεχίζεται η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Οι προοπτικές εξακολουθούν να περιβάλλονται από υψηλή αβεβαιότητα και κινδύνους, που σχετίζονται κυρίως με την εξέλιξη του συνεχιζόμενου επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και με την κατάσταση στη Μέση Ανατολή μετά τις βάνουσες τρομοκρατικές επιθέσεις της Χαμάς κατά του Ισραήλ, γεγονότα που ενδέχεται να επηρεάσουν τις

¹ ΕΕ L 209 της 2.8.1997, σ. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj>.

² ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 25, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj>

αγορές ενέργειας. Επιπλέον, ο αντίκτυπος των πολιτικών για την καταπολέμηση του πληθωρισμού και οι πιθανές επιπτώσεις τους στην οικονομική δραστηριότητα εντείνουν τους κινδύνους που περιβάλλουν τις προοπτικές. Οι προοπτικές επηρεάζονται επίσης αρνητικά από τις διαρθρωτικές αλλαγές που συνδέονται ιδίως με τις εντονότερες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, όπως κατέστη σαφές από τις ακραίες καιρικές συνθήκες και τις πρωτοφανείς δασικές πυρκαγιές και πλημμύρες το καλοκαίρι.

- (2) Μετά την κορύφωσή του τον Οκτώβριο του 2022, ο ονομαστικός πληθωρισμός στη ζώνη του ευρώ υποχώρησε, κυρίως λόγω της μείωσης των τιμών της ενέργειας, αλλά και λόγω της σταδιακής συγκράτησης των άλλων συνιστωσών σε ευρεία βάση. Ωστόσο, ο πληθωρισμός των ειδών διατροφής και των υπηρεσιών παραμένει υψηλός, ιδίως για τα πλέον ευάλωτα άτομα, και οι πληθωριστικές πιέσεις εξακολουθούν να είναι σημαντικές σε ορισμένα κράτη μέλη. Ο πληθωρισμός αναμένεται να υποχωρήσει στο 5,6 % το 2023 και να μειωθεί περαιτέρω σε 3,2 % το 2024, παραμένοντας έτσι πάνω από τον στόχο του 2 % που έχει θέσει η ΕΚΤ. Η διαδικασία αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού ενισχύεται από την ταχύτερη και τη μεγαλύτερη αύξηση των επιτοκίων της ΕΚΤ που έχει πραγματοποιηθεί από τότε που δημιουργήθηκε η νομισματική ένωση. Οι αποδόσεις των κρατικών ομολόγων στη ζώνη του ευρώ έχουν αυξηθεί, αλλά τα περιθώρια παρέμειναν σχετικά σταθερά. Η ΕΚΤ έχει επανειλημμένα εκφράσει τη δέσμευσή της να διατηρήσει υψηλά τα επιτόκια για όσο διάστημα είναι αναγκαίο ώστε να μειωθεί ο πληθωρισμός στο επίπεδο-στόχο και διευκρίνισε ότι η μελλοντική πορεία της νομισματικής πολιτικής θα συνεχίσει να ακολουθεί μια προσέγγιση εξαρτώμενη από τα δεδομένα.
- (3) Οι κλυδωνισμοί των τιμών της ενέργειας έχουν περιορίσει την ανταγωνιστικότητα κόστους στη ζώνη του ευρώ, ιδίως για τα κράτη μέλη και τις βιομηχανίες με μεγαλύτερη ένταση ενέργειας. Μέχρι στιγμής, ο αρνητικός αντίκτυπος του υψηλότερου κόστους έχει μετριαστεί από τις διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών και από τα προσωρινά μέτρα που έλαβαν οι κυβερνήσεις για τη στήριξη των επιχειρήσεων και των ευάλωτων νοικοκυριών. Ωστόσο, το υψηλό κόστος της ενέργειας, καθώς και οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την ενεργειακή ένταση των οικονομιών τους και τις πηγές ενέργειάς τους, έχουν συμβάλει στις μεγάλες διαφορές πληθωρισμού εντός της ζώνης του ευρώ. Παρά τη μείωση των τιμών της ενέργειας το 2023, οι διαφορές αυτές έχουν υποχωρήσει μόνο εν μέρει μέχρι στιγμής. Σε συνδυασμό με τη διασπορά των μισθολογικών αυξήσεων κατά την τελευταία διετία, οι διαρκείς διαφορές τιμών θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα διαρκή κενά ανταγωνιστικότητας μεταξύ των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και να συμβάλουν σε μακροοικονομικές ανισορροπίες που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν τη λειτουργία της ζώνης του ευρώ. Μεσοπρόθεσμα, η ικανότητα της ζώνης του ευρώ και των κρατών μελών να ενισχύουν την παραγωγικότητα εξαρτάται, εν μέρει, από την ικανότητα διατήρησης της καινοτομίας και των επενδύσεων. Στο πλαίσιο αυτό, οι προοπτικές των τιμών και του κόστους της ενέργειας που θα μπορούσαν να είναι μονίμως σε υψηλότερα επίπεδα από εκείνα των εμπορικών εταίρων, το επίμονο χάσμα όσον αφορά την αύξηση της παραγωγικότητας σε σύγκριση με τους ομολόγους και οι αυξανόμενοι κίνδυνοι γεωοικονομικού κατακερματισμού θα φέρουν τις οικονομίες της ζώνης του ευρώ σε μειονεκτική θέση.
- (4) Το τρέχον μακροοικονομικό περιβάλλον, το οποίο χαρακτηρίζεται από συνεχιζόμενη αβεβαιότητα, υψηλό πληθωρισμό και υπονόμηση της ανταγωνιστικότητας της ζώνης του ευρώ, απαιτεί φιλόδοξο θεματολόγιο πολιτικής. Βραχυπρόθεσμα,

παραμένει προτεραιότητα η διασφάλιση της επαναφοράς του πληθωρισμού στον στόχο του 2 % που έχει θέση η ΕΚΤ. Επιπλέον, οι επίμονες διαφορές στα ποσοστά πληθωρισμού μεταξύ των κρατών μελών θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αποκλίσεις ανταγωνιστικότητας. Η δημοσιονομική πολιτική θα πρέπει να συμβάλει στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, με διαφοροποίηση ανάλογα με τα ειδικά ανά χώρα επίπεδα χρέους και πληθωρισμού. Το πραγματικό εισόδημα μειώθηκε το 2022, γεγονός που απαιτεί μισθολογικές εξελίξεις για τον μετριασμό της απώλειας αγοραστικής δύναμης, ιδίως για τα άτομα με χαμηλό εισόδημα. Ταυτόχρονα, οι έμμεσες επιπτώσεις στον πληθωρισμό και την ανταγωνιστικότητα θα πρέπει να παρακολουθούνται στενά από τις δημόσιες αρχές και να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διαμόρφωση των μισθών. Επιπλέον, ο περιορισμός των κινδύνων για τη μακροχρηματοπιστωτική σταθερότητα και ο μακροοικονομικός αντίκτυπος των αυστηρότερων χρηματοπιστωτικών συνθηκών εξακολουθούν να είναι ζωτικής σημασίας. Στο μέλλον, η ζώνη του ευρώ πρέπει να συνεχίσει να προωθεί την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς και να διατηρήσει την παγκόσμια ανταγωνιστικότητά της, αποφεύγοντας παράλληλα τις αποκλίσεις σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ. Εν προκειμένω, είναι καθοριστικής σημασίας οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις, μεταξύ άλλων για την προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, καθώς και της ανθεκτικότητας της ζώνης του ευρώ. Η έγκαιρη και αποτελεσματική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και ο ισχυρός κοινωνικός διάλογος είναι καίριας σημασίας για τη στήριξη του σχεδιασμού πολιτικής και της ευρείας οικειοποίησης που προωθεί την υλοποίηση.

- (5) Μετά από σημαντική επέκταση λόγω της κρίσης κατά τα έτη 2020-2022, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός στη ζώνη του ευρώ αναμένεται να είναι περιοριστικός το 2023 και το 2024, πράγμα που συνάδει με την ανάγκη να μειωθεί το δημόσιο έλλειμμα και χρέος και να αποφευχθεί η τροφοδότηση πληθωριστικών πιέσεων, με παράλληλη διατήρηση ευελιξίας λόγω της υψηλής αβεβαιότητας. Μεταξύ του 2020 και του 2022, ο επεκτατικός δημοσιονομικός προσανατολισμός της ζώνης του ευρώ, ύψους περίπου 4 % του ΑΕΠ, στήριξε την οικονομία στο πλαίσιο της κρίσης της νόσου COVID-19 και της εκτόξευσης των τιμών της ενέργειας μετά τη ρωσική επίθεση στην Ουκρανία. Το 2023 και το 2024 ο συνολικός δημοσιονομικός προσανατολισμός αναμένεται να καταστεί συσταλτικός, κατά 0,5 % του ΑΕΠ για αμφότερα τα έτη, κυρίως λόγω της σχεδόν πλήρους κατάργησης των συνδεδεμένων με την κρίση μέτρων στον τομέα της ενέργειας. Ο συσταλτικός δημοσιονομικός προσανατολισμός που αναμένεται το 2023 και το 2024 θα συμβάλει στην αποκατάσταση των δημοσιονομικών αποθεμάτων ασφαλείας με την πάροδο του χρόνου και, συνεπώς, στη βελτίωση της βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους σε ορισμένα κράτη μέλη. Είναι επίσης σημαντικό να προσαρμοστεί ο δημοσιονομικός προσανατολισμός, ώστε να αποφευχθούν οι διαρκείς αποκλίσεις όσον αφορά τον πληθωρισμό, με παράλληλη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τα όρια που συνέστησε το Συμβούλιο όσον αφορά την αύξηση των καθαρών δαπανών. Πέρα από την ανάγκη διατήρησης συνετής δημοσιονομικής στρατηγικής, οι δημόσιες επενδύσεις πρέπει να διατηρηθούν και, όπου απαιτείται, να αυξηθούν, ώστε να στηρίζουν τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Το 2023 και το 2024 οι δημόσιες επενδύσεις αναμένεται να επεκταθούν περαιτέρω στα περισσότερα κράτη μέλη, με τη συνεχή στήριξη του ΜΑΑ και άλλων ταμείων της ΕΕ. Τα δημόσια οικονομικά αντιμετωπίζουν επίσης πιέσεις λόγω του υψηλού κόστους που συνδέεται με τη γήρανση του πληθυσμού, την άμυνα, καθώς και τη λιγότερο ευνοϊκή διαφορά επιτοκίων και ανάπτυξης. Στο πλαίσιο των ειδικών ανά χώρα συστάσεων, συστήθηκε σε ορισμένα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ να

λάβουν μέτρα για να βελτιώσουν την βιωσιμότητα των οικείων συνταξιοδοτικών συστημάτων και συστημάτων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και να εγκρίνουν φορολογικές μεταρρυθμίσεις. Η διενέργεια επανεξέτασης των δαπανών τακτικά στο πλαίσιο της ετήσιας (και πολυετούς) διαδικασίας του προϋπολογισμού θα συμβάλει στη βελτίωση της αποδοτικότητας και της ποιότητας των δημόσιων δαπανών. Η εν λόγω επανεξέταση πρέπει να έχει σαφή εμβέλεια, εντολή και μεθοδολογία, και τα αποτελέσματά της θα πρέπει να κοινοποιούνται με σαφήνεια στο κοινό.

- (6) Ο συνολικός δείκτης χρέους ως προς το ΑΕΠ της ζώνης του ευρώ αναμένεται να μειωθεί σωρευτικά κατά 2,8 εκατοστιαίες μονάδες την περίοδο 2023-2024, φθάνοντας στο 89,7 % του ΑΕΠ έως το τέλος του 2024. Η μείωση οφείλεται κυρίως στην αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ, η οποία υπερβαίνει το μέσο επιτόκιο επί του ανεξόφλητου χρέους. Ωστόσο, το χρέος παραμένει υψηλό σε αρκετά κράτη μέλη και τα υψηλότερα επιτόκια θα οδηγήσουν σταδιακά σε υψηλότερο κόστος εξυπηρέτησης του χρέους, ασκώντας πίεση στη δυναμική του χρέους μεσοπρόθεσμα σε ποικίλο βαθμό ανάλογα με το επίπεδο του χρέους, τη δομή της ληκτότητάς του και το ποσοστό των τιμαριθμοποιημένων ομολόγων. Η πρόταση της Επιτροπής για μεταρρύθμιση του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης³ έχει ως στόχο να προωθήσει ρεαλιστικές, διαρκείς και σταδιακές δημοσιονομικές προσαρμογές με γνώμονα τα ειδικά ανά χώρα μεσοπρόθεσμα σχέδια και να ενισχύσει τη βιώσιμη ανάπτυξη με την παροχή κινήτρων για σχετικές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις. Το Συμβούλιο είναι αποφασισμένο να ολοκληρώσει τις εργασίες σχετικά με το πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης το 2023. Η ταχεία επίτευξη συμφωνίας σχετικά με το αναθεωρημένο νομικό πλαίσιο θα παράσχει σαφήνεια και προβλεψιμότητα για τη μελλοντική δημοσιονομική πολιτική, προωθώντας ταυτόχρονα τη βιωσιμότητα του χρέους και την οικονομική ανάπτυξη.
- (7) Το κόστος των μέτρων στήριξης έκτακτης ανάγκης τα οποία θεσπίστηκαν για τον μετριασμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της ανόδου των τιμών της ενέργειας αυξήθηκε το 2023 παρά την πτώση των τιμών της ενέργειας μετά την κορύφωσή τους το 2022. Η Επιτροπή εκτιμά ότι το καθαρό δημοσιονομικό κόστος των μέτρων αυτών ανέρχεται σε 1,0 % του ΑΕΠ της ζώνης του ευρώ το 2023, έναντι 1,3 % το 2022. Παρά τις προηγούμενες συμβουλές πολιτικής και τις δεσμεύσεις των κρατών μελών να βελτιώσουν την ποιότητα των εν λόγω μέτρων στήριξης, σχεδόν το ήμισυ του σχετικού δημοσιονομικού κόστους το 2023 αφορά μέτρα για τις τιμές τα οποία δεν στοχεύουν σε ευάλωτα άτομα και επιχειρήσεις. Τα περισσότερα μέτρα αναμένεται πλέον να καταργηθούν σταδιακά εντός του 2024, με βάση την αναμενόμενη σταθεροποίηση των τιμών της ενέργειας· εάν υλοποιηθούν τα εν λόγω σχέδια, το εναπομένον δημοσιονομικό κόστος θα ανέλθει περίπου στο 0,2 % του ΑΕΠ το 2024 για τη ζώνη του ευρώ συνολικά. Ωστόσο, εάν οι τιμές της ενέργειας αυξηθούν εκ νέου σε επίπεδα που θα καταστήσουν αναγκαία τη θέσπιση νέων μέτρων στήριξης ή τη συνέχισή τους, τα μέτρα αυτά θα πρέπει να στοχεύουν στην προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών και επιχειρήσεων, να είναι δημοσιονομικώς ανεκτά και να διατηρούν τα κίνητρα για εξοικονόμηση ενέργειας. Γενικότερα, και πέρα από τα συνδεδεμένα με την κρίση μέτρα στον τομέα της ενέργειας, η μεγαλύτερη χρήση της περιβαλλοντικής φορολογίας, σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», σε συνδυασμό με τη σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων για ορυκτά καύσιμα και άλλων επιζήμιων για το περιβάλλον επιδοτήσεων, θα

³

COM(2023) 240 final, COM(2023) 241 final και COM(2023) 242 final.

μπορούσε να συμβάλει στην αύξηση των δημοσιονομικών περιθωρίων για τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ.

- (8) Η διατήρηση επαρκώς υψηλού επιπέδου δημόσιων επενδύσεων υψηλής ποιότητας μπορεί να συμβάλει στην τόνωση της δυναμικής ανάπτυξης και στη στήριξη της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Στο πλαίσιο αυτό, η πλήρης υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (MAA) και των ταμείων της πολιτικής συνοχής αποτελεί προτεραιότητα. Η εφαρμογή των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας βρίσκεται σε καλό δρόμο, αλλά η πρόοδος ποικίλλει μεταξύ των κρατών μελών και σε ορισμένες περιπτώσεις η εφαρμογή τους πρέπει να επιταχυνθεί για να καλυφθούν οι συσσωρευμένες καθυστερήσεις. Έως τα μέσα Νοεμβρίου η Επιτροπή έλαβε 34 αιτήσεις πληρωμής από 19 κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ και εκταμίευσε συνολικό ποσό 162,1 δισ. EUR σε επιχορηγήσεις και δάνεια. Το ποσό αυτό κατανέμεται σε 51,6 δισ. EUR που καταβλήθηκαν ως προχρηματοδότηση και σε 110,5 δισ. EUR που εκταμιεύθηκαν μετά την επίτευξη οροσήμων και στόχων. Ο ρυθμός εκταμίευσης το 2023 ήταν κάπως χαμηλότερος από τον αναμενόμενο, εν μέρει επειδή τα κράτη μέλη επικεντρώνονται στην αναθεώρηση των οικείων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας λόγω αλλαγών στην κατανομή των επιχορηγήσεων, νέων αιτήσεων δανείων και της εισαγωγής κεφαλαίων για το REPowerEU⁴. Από την έναρξη της πανδημίας COVID-19 έχουν εκταμιευθεί σχεδόν 120 δισ. EUR προς κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ, στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής, από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και την πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων. Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης της πολιτικής συνοχής, τα κράτη μέλη θα έχουν τη δυνατότητα να επανεξετάσουν τα προγράμματα της πολιτικής συνοχής και να διαθέσουν κονδύλια για την αντιμετώπιση πιεστικών αναγκών και αναδυόμενων προκλήσεων. Ο κύκλος του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2024 θα παράσχει κατευθύνσεις για την ενδιάμεση επανεξέταση και θα συμβάλει στη διοχέτευση πρόσθετης χρηματοδότησης υπό το πρίσμα του κοινωνικοοικονομικού πλαισίου και των προκλήσεων στα κράτη μέλη και τις περιφέρειες, προωθώντας παράλληλα τη συμπληρωματικότητα με τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της ΕΕ.
- (9) Η προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων, της καινοτομίας και της ανάπτυξης δεξιοτήτων είναι καίριας σημασίας για να βελτιωθεί η παραγωγικότητα και να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα της ζώνης του ευρώ, ιδίως για τη στήριξη της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Η άρση των εμποδίων στις επενδύσεις, μεταξύ άλλων μέσω μεταρρυθμίσεων που εξορθολογίζουν και ψηφιοποιούν τον σχεδιασμό, την αδειοδότηση και άλλες διοικητικές διαδικασίες, θα συμβάλει στην τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων. Η βιομηχανική πολιτική μπορεί επίσης να συμβάλει στηρίζοντας τις επενδύσεις, διαφυλάττοντας την ανταγωνιστικότητα και αποφεύγοντας τους κινδύνους που συνδέονται με την υπερβολική εξάρτηση από περιορισμένο αριθμό τρίτων χωρών όσον αφορά βασικές τεχνολογίες, πρώτες ύλες και βιομηχανικές εισροές. Στο πλαίσιο του βιομηχανικού σχεδίου της Πράσινης Συμφωνίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε διάφορες πρωτοβουλίες για την ενίσχυση στρατηγικών τομέων, όπως, μεταξύ άλλων, την πράξη για τη βιομηχανία

⁴

Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17), ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>

των μηδενικών καθαρών εκπομπών⁵, την πράξη για τις κρίσιμες πρώτες ύλες⁶ και την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP)⁷. Το Ταμείο Καινοτομίας και το Ταμείο Εκσυγχρονισμού παρέχουν επίσης χρηματοδοτική στήριξη για την αναγκαία μετάβαση στον ιδιωτικό τομέα. Επιπλέον, μέσω της έγκρισης του προσωρινού πλαισίου κρίσης και μετάβασης⁸, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έδωσε στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν την ευελιξία που προβλέπεται στους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις με σκοπό τη στήριξη μέτρων σε τομείς καίριας σημασίας για τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Μολονότι τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ έχουν λάβει μέτρα για τη στήριξη των τομέων που είναι περισσότερο εκτεθειμένοι στην ενεργειακή κρίση και για τη στήριξη της πράσινης μετάβασης, τα μέτρα αυτά αποφασίζονται γενικά σε επίπεδο χώρας, γεγονός που συνεπάγεται κίνδυνο στρέβλωσης των ισότιμων όρων ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά. Η πλατφόρμα STEP είναι ένα πρώτο βήμα για να αντιμετωπιστεί η αυξημένη ανάγκη δημόσιων επενδύσεων της ΕΕ σε τέτοιου είδους κρίσιμες τεχνολογίες, με σκοπό τη μόχλευση πολύ μεγαλύτερων ιδιωτικών επενδύσεων, και μπορεί να συμβάλει στη διαφύλαξη της συνοχής και της ενιαίας αγοράς. Αποτελεί επίσης σημαντικό στοιχείο για τη δοκιμή της σκοπιμότητας και την προετοιμασία νέων παρεμβάσεων ως ένα βήμα προς τη δημιουργία Ταμείου Ευρωπαϊκής Κυριαρχίας. Οι ισχυρές κεφαλαιαγορές είναι κρίσιμης σημασίας για μια χωρίς αποκλεισμούς, ανταγωνιστική και ανθεκτική οικονομία της ζώνης του ευρώ. Μια βαθύτερη Ένωση Κεφαλαιαγορών θα συμβάλει στην κινητοποίηση της απαιτούμενης ιδιωτικής χρηματοδότησης για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, θα μειώσει τον κατακερματισμό και θα βελτιώσει την πρόσβαση σε χρηματοδότηση. Τον Φεβρουάριο του 2023, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε το Συμβούλιο της ΕΕ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να επιταχύνουν την εφαρμογή του σχεδίου δράσης για την Ένωση Κεφαλαιαγορών προωθώντας και ολοκληρώνοντας τις εργασίες σχετικά με τις νομοθετικές προτάσεις στον τομέα αυτόν. Τον Μάιο του 2023, η Ευρωομάδα έθεσε ως στόχο την επίτευξη συμφωνίας έως τον Μάρτιο του 2024 σε τομείς που θα πρέπει να εξετάσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την περαιτέρω εμβάθυνση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών. Στο πλαίσιο των εργασιών για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση, η Επιτροπή υπέβαλε το 2023 πρόταση σχετικά με νομικό πλαίσιο για το ψηφιακό ευρώ. Το ψηφιακό ευρώ, το οποίο θα συμπληρώνει τα μετρητά σε ευρώ, θα στηρίζει την ψηφιοποίηση της οικονομίας, καθώς και την καινοτομία στις πληρωμές λιανικής, μειώνοντας παράλληλα τον κατακερματισμό των πληρωμών σε ολόκληρη την Ένωση. Εάν εκδοθεί, το ψηφιακό ευρώ θα εισαγάγει στις ευρωπαϊκές υπηρεσίες πληρωμών μια νέα δυνατότητα χρήσης χρήματος κεντρικής τράπεζας χωρίς κίνδυνο. Θα διευκολύνει επίσης τις διασυνοριακές πληρωμές και θα συμβάλει στην ενίσχυση του διεθνούς ρόλου του ευρώ, καθώς και της ανοικτής στρατηγικής αυτονομίας της Ευρώπης.

- (10) Παρά την επιβράδυνση των ρυθμών ανάπτυξης, η αγορά εργασίας παραμένει ανθεκτική. Η απασχόληση συνέχισε να αυξάνεται το 2023, μαζί με τις ώρες εργασίας, στο πλαίσιο των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων, καθώς και της αυξημένης τάσης των επιχειρήσεων να διατηρούν το πλεονάζον εργατικό δυναμικό. Αν και οι συνολικά καλές επιδόσεις είχαν ευρεία βάση σε όλα τα κράτη

⁵ COM(2023) 161 final.

⁶ COM(2023) 160 final.

⁷ COM(2023) 335 final.

⁸ EE C 101 της 17.3.2023, σ. 3.

μέλη, ορισμένες ομάδες εξακολουθούν να υποεκπροσωπούνται στην αγορά εργασίας (γυναίκες, νέοι, άτομα χαμηλής ειδίκευσης, άτομα με αναπηρία). Οι ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας (σε συνδυασμό με την παροχή ποιοτικής και οικονομικά προσιτής προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας) διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην ενίσχυση της συμμετοχής και στη στήριξη της παροχής και της απόκτησης δεξιοτήτων, με θετικό αντίκτυπο στην αύξηση του δυνητικού προϊόντος και στην ανταγωνιστικότητα μακροπρόθεσμα. Η κατάλληλη διαχείριση της νόμιμης μετανάστευσης από τρίτες χώρες, με παράλληλη διασφάλιση του σεβασμού και της επιβολής των εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων, μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση των ελλείψεων δεξιοτήτων και εργατικού δυναμικού, συμπληρώνοντας την αξιοποίηση ταλέντων εντός της Ένωσης. Τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ εξέδωσαν 664 000 άδειες πρώτης εργασίας σε υπηκόους τρίτων χωρών για σκοπούς απασχόλησης το 2022, αριθμός που σχεδόν τριπλασιάστηκε την τελευταία δεκαετία.

- (11) Οι ονομαστικοί μισθοί αυξήθηκαν το 2022 (+4,8 %) και κατά τους πρώτους μήνες του 2023, λόγω του υψηλού πληθωρισμού και της στενότητας των αγορών εργασίας. Μολονότι το γεγονός αυτό έχει μετριάσει εν μέρει τις απώλειες αγοραστικής δύναμης, η αύξηση των ονομαστικών μισθών δεν συμβαδίζει με τον πληθωρισμό (-3,7 % για τους πραγματικούς μισθούς το 2022). Η αύξηση των ονομαστικών μισθών είναι πιθανό να είναι έντονη κατά τη διάρκεια του 2023 και του 2024, ενώ οι πραγματικοί μισθοί αναμένεται να αυξηθούν μετρίως, ενισχύοντας την εγχώρια ζήτηση. Ταυτόχρονα, η αναμενόμενη αύξηση των μισθών μπορεί να επηρεάσει τις τιμές των αγαθών με ισχυρή συνιστώσα εγχώριου εργατικού δυναμικού, όπως οι υπηρεσίες, αν και ο αντίκτυπος στις τιμές θα μπορούσε να μετριαστεί εάν περιοριστούν οι προηγούμενες αυξήσεις των κερδών ανά μονάδα προϊόντος. Οι αυξήσεις των μισθών θα μπορούσαν επίσης να επηρεάσουν την ανταγωνιστικότητα, και οι διαρκείς αποκλίσεις σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ θα μπορούσαν, μεταξύ άλλων παραγόντων, να οδηγήσουν σε μακροοικονομικές ανισορροπίες. Ως εκ τούτου, οι μισθολογικές συμφωνίες θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν δεόντως τις εξελίξεις στη ζώνη του ευρώ πέραν της εθνικής δυναμικής.
- (12) Η αύξηση του κόστους ζωής, η οποία συνδέεται κυρίως με την ενεργειακή κρίση και τη συνακόλουθη επιδείνωση των όρων εμπορίου, είχε αρνητικό αντίκτυπο στο πραγματικό εισόδημα, καθώς και σημαντικές κοινωνικές επιπτώσεις. Το 2022 οι τιμές αυξήθηκαν κατά 17,5 % για τη στέγαση, το νερό, την ηλεκτρική ενέργεια, το αέριο και άλλα καύσιμα, κατά 10,5 % για τα τρόφιμα και τα μη αλκοολούχα ποτά και κατά 11,2 % για τις μεταφορές. Τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος επλήγησαν από ιδιαίτερα μεγάλες προσαρμογές βάσει του κόστους ζωής. Σε περισσότερα από τα μισά κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ σημειώθηκε αύξηση της υλικής και κοινωνικής στέρησης, καθώς και της ενεργειακής φτώχειας, παρά την εξέλιξη των ονομαστικών μισθών και τους μηχανισμούς στήριξης. Σε πολλά κράτη μέλη, η αύξηση του κόστους ζωής επηρέασε δυσανάλογα τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας και τον πληθυσμό που ζει σε αγροτικές περιοχές.
- (13) Ο τραπεζικός τομέας της ζώνης του ευρώ αποδείχθηκε ανθεκτικός παρά τα διάφορα φαινόμενα έντονων αναταραχών στις αγορές. Ο τραπεζικός τομέας της ζώνης του ευρώ είναι πλέον επαρκώς κεφαλαιοποιημένος και κερδοφόρος, όπως επιβεβαιώθηκε από τις προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων σε επίπεδο ΕΕ του 2023 οι οποίες διενεργήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών. Παράλληλα με την αυστηροποίηση της νομισματικής πολιτικής και των κριτηρίων δανειοδότησης, οι πιστωτικές ροές προς τον ιδιωτικό τομέα επιβραδύνονται αισθητά. Στο μέλλον, η

απότομη επιδείνωση των μακροοικονομικών προοπτικών, σε συνδυασμό με τη διατήρηση των επιτοκίων σε υψηλά επίπεδα για παρατεταμένο χρονικό διάστημα, μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα των περιουσιακών στοιχείων. Ταυτόχρονα, ο τομέας της μη τραπεζικής χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης μπορεί να βρεθεί αντιμέτωπος με ευπάθειες. Σε ένα πλαίσιο αυστηρότερων όρων χρηματοδότησης, θα είναι σημαντική η έγκαιρη παρακολούθηση των κινδύνων, η προδραστική συνεργασία με οφειλότες και η ενεργός διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, προκειμένου να διατηρηθεί η ικανότητα των τραπεζών να χρηματοδοτούν την οικονομία. Ενδέχεται να προκύψουν και άλλοι κίνδυνοι για τις χρηματοπιστωτικές αγορές. Ειδικότερα, η αύξηση των ασφαλιστρών κινδύνου εν μέσω περιοριστικών συνθηκών ρευστότητας μπορεί να οδηγήσει σε εντονότερη και ενδεχομένως άτακτη διόρθωση των τιμών των περιουσιακών στοιχείων. Η συνεχιζόμενη προσαρμογή στις αγορές οικιστικών και εμπορικών ακινήτων πρέπει επίσης να παρακολουθείται στενά. Η αύξηση των επιτοκίων των ενυπόθηκων δανείων και η επιδείνωση της ικανότητας εξυπηρέτησης του χρέους μπορεί να οδηγήσουν σε σημαντική διόρθωση των τιμών των κατοικιών και να προκαλέσουν χρηματοπιστωτική αστάθεια.

- (14) Στη δήλωση της συνόδου κορυφής για το ευρώ του Μαρτίου του 2023 επαναλήφθηκαν οι δεσμεύσεις των ηγετών και ηγέτιδων της ζώνης του ευρώ για την ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης. Ειδικότερα, η επικύρωση της αναθεωρημένης Συνθήκης για τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, η οποία καθιστά δυνατή τη θέσπιση του κοινού μηχανισμού ασφαλείας για το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης, θα ενισχύσει περαιτέρω την ανθεκτικότητα της ζώνης του ευρώ. Στο πλαίσιο αυτό, τον Απρίλιο του 2023, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για τη μεταρρύθμιση του πλαισίου διαχείρισης τραπεζικών κρίσεων και ασφάλισης καταθέσεων, με στόχο να δοθεί η δυνατότητα στις αρχές να οργανώνουν συντεταγμένη έξοδο από την αγορά για προβληματικές τράπεζες οποιουδήποτε μεγέθους και επιχειρηματικού μοντέλου, συμπεριλαμβανομένων των μικρότερων παραγόντων.

ΣΥΝΙΣΤΑ στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ να λάβουν μέτρα, μεμονωμένα, μεταξύ άλλων μέσω της υλοποίησης των οικείων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, και συλλογικά στο πλαίσιο της Ευρωομάδας, κατά την περίοδο 2024-2025, ώστε:

1. Να θεσπίσουν συντονισμένες και συνετές δημοσιονομικές πολιτικές για να διατηρήσουν το χρέος σε συνετά επίπεδα ή για να θέσουν τους δείκτες χρέους σε ευλογοφανώς καθοδική πορεία. Να επιτύχουν συνολικά περιοριστικό δημοσιονομικό προσανατολισμό στη ζώνη του ευρώ και, επομένως, να διευκολύνουν την έγκαιρη επαναφορά του πληθωρισμού στον στόχο του 2 %, με παράλληλη διατήρηση ευελιξίας λόγω της υψηλής αβεβαιότητας. Να καταργήσουν σταδιακά τα συνδεόμενα με την κρίση μέτρα στήριξης στον τομέα της ενέργειας το συντομότερο δυνατόν και να χρησιμοποιήσουν τα σχετικά κονδύλια που θα εξοικονομηθούν για τη μείωση των ελλειμμάτων. Διασφαλίζοντας παράλληλα τη συμμόρφωση με τα ανώτατα όρια δαπανών που συνιστά το Συμβούλιο, να προσαρμόσουν τον δημοσιονομικό προσανατολισμό, ώστε να αποφύγουν τις διαρκείς αποκλίσεις όσον αφορά τον πληθωρισμό. Μεσοπρόθεσμα, να αναπτύξουν δημοσιονομικές στρατηγικές για την επίτευξη συνετής μεσοπρόθεσμης δημοσιονομικής θέσης και να ενισχύσουν τη βιωσιμότητα του χρέους, όπου είναι αναγκαίο, μέσω σταδιακής και βιώσιμης εξυγίανσης, σε συνδυασμό με υψηλής ποιότητας δημόσιες επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις. Κατά περίπτωση, να συμπεριλάβουν στις στρατηγικές αυτές μέτρα για την περαιτέρω αύξηση της αποδοτικότητας και της ποιότητας των δημόσιων δαπανών και για τη βελτίωση της βιωσιμότητας και της επάρκειας των

συνταξιοδοτικών συστημάτων και των συστημάτων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

2. Να διατηρήσουν υψηλό επίπεδο δημόσιων επενδύσεων για να στηρίζουν την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και να ενισχύσουν την παραγωγικότητα και την ανθεκτικότητα. Να επιταχύνουν την υλοποίηση των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, συμπεριλαμβανομένων των κεφαλαίων τους για το REPowerEU. Να αξιοποιήσουν πλήρως τα προγράμματα της πολιτικής συνοχής και να διασφαλίσουν ότι η ενδιάμεση επανεξέτασή τους λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, τις προκλήσεις που προσδιορίζονται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και την πρόοδο όσον αφορά την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πλάνου κοινωνικών δικαιωμάτων, χωρίς να μειώσουν τη συνολική φιλοδοξία τους.
3. Σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές και με σεβασμό του ρόλου των κοινωνικών εταίρων, να στηρίζουν τις μισθολογικές εξελίξεις που μετριάζουν τις απώλειες αγοραστικής δύναμης, ιδίως των ατόμων με χαμηλό εισόδημα, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τη δυναμική της ανταγωνιστικότητας και αποφεύγοντας τις διαρκείς αποκλίσεις εντός της ζώνης του ευρώ. Να προωθήσουν την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση, καθώς και τις ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας, με σκοπό την αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων και την αύξηση της παραγωγικότητας. Να λάβουν μέτρα για να διευκολύνουν τη διαχείριση της νόμιμης μετανάστευσης εργαζομένων από τρίτες χώρες για επαγγελματικούς τομείς με ελλείψεις, απολύτως συμπληρωματικά προς την αξιοποίηση ταλέντων από το εσωτερικό της ΕΕ. Να διαφυλάξουν και να ενισχύσουν κατάλληλα και βιώσιμα συστήματα κοινωνικής προστασίας και ένταξης. Να διασφαλίσουν την αποτελεσματική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στη χάραξη πολιτικής και να ενισχύσουν τον κοινωνικό διάλογο.
4. Να άρουν τα επενδυτικά εμπόδια για τη μείωση του χάσματος που επικρατεί στις επενδύσεις για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Να βελτιώσουν την πρόσβαση σε χρηματοδότηση, ιδίως για τις καινοτόμες επιχειρήσεις και τις ΜΜΕ, μέσω περαιτέρω προόδου ως προς την επίτευξη της Ένωσης Κεφαλαιαγορών. Να διασφαλίσουν ότι η δημόσια στήριξη σε σημαντικούς στρατηγικούς τομείς είναι στοχευμένη, χωρίς στρεβλώσεις των ισότιμων όρων ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά και με σκοπό την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ανοικτής στρατηγικής αυτονομίας της ζώνης του ευρώ. Να συνεχίσουν να ενισχύουν τον διεθνή ρόλο του ευρώ και να επιτύχουν περαιτέρω πρόοδο όσον αφορά τις εργασίες για το ψηφιακό ευρώ.

5. Να παρακολουθούν τους κινδύνους που συνδέονται με τις αυστηρότερες χρηματοπιστωτικές συνθήκες, ιδίως εκείνους που σχετίζονται με την ποιότητα των περιουσιακών στοιχείων και με πιθανές διορθώσεις των τιμών των περιουσιακών στοιχείων, μεταξύ άλλων και στις αγορές ακινήτων. Να παρακολουθούν τις εξελίξεις στη μη τραπεζική χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση για να αποτρέπουν τη συσσώρευση συστημικού κινδύνου και τις αρνητικές δευτερογενείς επιπτώσεις στην οικονομία. Να ολοκληρώσουν την Τραπεζική Ένωση συνεχίζοντας τις εργασίες για την υλοποίηση όλων των στοιχείων, συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασφάλισης Καταθέσεων.

Στρασβούργο,

*Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος*